

Kontakt med befolkningen i ett distrikt

Inga-Lill Wiseen

I denna artikel beskrivs hur det sociala arbetet på en vårdcentral också kan inriktas, nämligen mot en befolkning, föreningar m m i ett distrikt. Detta är att pröva en ny roll skriver Inga-Lill Wiseen som är socialsekreterare på Haga vårdcentral i Örebro.

Bakgrund

Tornfalkgateområdet byggdes 1963 och består av flerfamiljshus med hyresrätt. Det finns 912 lägenheter och där bor ca 1900 personer. I maj 1980 flyttade vi från socialtjänsten och våra nya samarbetspartners från primärvården in i Haga vårdcentral – nära våra patienter/klienter. I december hade vi som arbetade på Tornfalkgatan vår första områdesträff. Hur skulle vi använda varandra? Vad visste vi om hur folk hade det i området? I början av 1981 efterfrågades våra önskemål om frågeställningar att ta med i den levnadsnivåundersökning som skulle genomföras inom vårdcentralens hela upptagningsområde. Den ingick i Hagaprojektet och det vetenskapliga ansvaret och genomförandet hade socialmedicinska avdelningen. 10 % av befolkningen i åldrarna 16–70 år skulle tillfrågas. 1982 kom socialtjänstlagen med sina intentioner och sin mycket vackra och omfattande portalparagraf. Vi skulle alltså arbeta med insatser på tre nivåer: individuellt, allmänt och strukturellt inriktade insatser. 1983 kom hälso- och sjukvårdslagen som nu också innefattade förebyggande verksamheter och ålade samverkan. Hur skulle vi gå till väga? Vi såg i våra verksamheter att många mådde dåligt på Tornfalkgatan. 60 % av den sociala kretsens totala antal bostadsärenden kom från Tornfalkgatan. Inom pri-

marvården sågs ofta magbesvär, ryggbesvär och neuroser.

Levnadsvillkor

Vi får nu också en del siffror från levnadsnivåundersökningen som bekräftar våra egna erfarenheter. Av det totala antalet hushåll i området så utgör andelen ensamstående med barn ca 30 %. Genomsnittet för Örebro kommun är ca 26 %. Andelen förvärvsarbetande kvinnor är hög. Den genomsnittliga disponibla inkomsten är låg. Den finansiella beredskapen vid oförutsedda utgifter är också låg. Många anser att bostadsområdet inte är en bra miljö att leva i, flyttplaner förekommer ofta. Fler än i de andra bostadsområdena svarar nej på frågan om de har någon att utbyta småtjänster med eller få hjälp av om någon i familjen skulle bli sjuk. När det gäller hälsan så har fler invånare på Tornfalkgatan än i övriga området varit sjukskrivna under sista året. Andelen personer med tre eller flera upplevda besvär var stor. Fler än i övriga områden var rökare.

Flera aktörer

Vi tittade på de verksamheter som fanns i området och försökte att stödja deras önskemål om ökade resurser. Vi påtalade också behovet av en öppen förskola för området. Vi kontaktade Stiftelsen Hyresbostäder angående vår oro för området. Vår kvarterspolisresurs höll på att försvinna och vi medagerade för att få den kvar. I september 1983 beslutade områdesgruppen att informera kommundelsnämndens förtroendevalda om resultatet från levnadsnivåundersökningen och om våra erfarenheter från respektive sidor. Inom gruppen förtroendevalda hade man redan uppmärksammat att det fanns stora olikheter mellan kummundelens bostadsområden. Man funderade på orsakerna till det och hur

Man fick också med en sådan modell utveckla bostadsområdets särart

man skulle kunna få till stånd en förändring. På initiativ av ordföranden i kommunalnämnden (= KDN) inbjöds representanter för föreningarna, verksamma i området, till en träff i december 1983. Det var inledningen till den så kallade "Arbetsgruppen för Tornfalkgatan". Kommunalnämnden tog också snabbt initiativ till en träff för representanter från alla arbetsplatser i området, barnstugor, fritidsgård, deltidsgrupp osv samt också vi från områdesgruppen. Avsikten var att diskutera de boendes påverkan på sin egen situation. Träffarna med föreningsrepresentanterna fortsatte regelbundet. Många frågor togs upp. En del mindre saker kunde åtgärdas men många frågor var av sådan karaktär att det inte gick att hitta en lösning. Hösten 1984 tog Haga kommunalnämnd beslut om sin verksamhetsplan för de kommande åren. Engagemanget skulle leda till att omflyttningen i bostadsområdet minskade, att engagemanget från de boende för det egna området skulle öka, att hitta former för att öka kontakterna mellan människorna i området och att stödja och utveckla föreningslivet. Kommunens egen verksamhet och annan samhällsrelaterad service skulle också utvecklas så att den bättre svarade mot de boendes egna behov. Man såg också personalen som arbetade i området som en mycket viktig resurs för att genomföra arbetet. Ett annat intresse som nämnden hade för sitt engagemang var att genom det här arbetet också få fram bättre underlag för framtida planeringsarbete.

Arbetsboks-modellen — steg 1

Medlet arbetsgruppen valde att arbeta med var arbetsboksmodellen. Man hämtade idén från bostadsområdet Lövgärdet i Angered. Man fick ett exemplar av arbetsboken som man arbetat med där. Man ville nå ut till alla boende i området och man trodde att många aktivt ville arbeta med olika saker i sitt område. Man trodde att genom att samlas kring ett gemensamt arbete att det kunde ge ett naturligt sätt att få kontakt. Man fick också med en sådan modell

utveckla bostadsområdets speciella särart.

Under hösten 1984 så började man arbeta med arbetsbok nr 1. Arbetsgruppen bestod nu av representanter för föreningarna verksamma i området och av representant från fritidsgården, kommunkontoret, Stiftelsen Hyresbostäder, Hyresgästföreningen, stadsbyggnadskontoret och socialkontoret inkl områdesgruppen.

Vi beslutade nu att dela arbetsgruppen i två delar. En del bestod av föreningsrepresentanterna som i det fortsatta arbetet skulle besluta om vilka områden som skulle tas med i arbetsboken. De skulle också som boende i området välja vilka frågor som skulle vara med i boken. Vi andra kunde delta i arbetet men vår uppgift var att vara konsulter.

Arbetsgruppen bestämde sig att ta med arton olika frågeområden i sin arbetsbok, t ex lägenheterna, uteplatserna, fritidsgården, tillsammans i området, bussen, boendeinflytandefrågor. Vid möten bestämdes hur de olika uppslagen skulle se ut. Kommunens stadsbyggnadskontor bidrog med att ta fram illustrationer och göra förslag till layout av boken. Kommunstyrelsen beviljade anslag för tryckkostnad för arbetsböckerna (50 000).

I april 1985 började man dela ut arbetsboken i området. Ansvar för utdelande och insamlande fördelades mellan områdets föreningar och några ungdomar från området, anställda som ungdomsarbetsbete. Man delade upp ansvaret gårdsvis. Det är sexton så kallade gårdar i området. Man delade ut böckerna från hand i hand och hämtade in från hand ur hand. Tre försök genomfördes både när det gäller att dela ut boken och att hämta in den. Man gick också ut i lokalradion och informerade om utdelningen av boken.

En bit in i juni så var hela området genomarbetat. Av områdets 912 hushåll så hade 360 svarat på arbetsboken. Det är 39,5 %, och vi är nöjda med resultatet. De som har svarat och arbetat sig igenom boken har lagt ner möda. Det har varit ett omfattande arbete att sammanställa resultaten. De fasta

Man delade ut böckerna från hand i hand och hämtade in från hand ur hand

svarsalternativen har varit lätta att sammanställa. Men det har också varit viktigt att sammanställa allt material från egna idéer och förslag till erbjudanden om insatser som det fanns mycket av.

Steg 2

Nu skall alltså arbetsbok nr 2 utarbetas. Arbetsgruppen tar också fram ett studiehäfte för att underlätta gruppvisa diskussioner.

I januari 1986 skall arbetsgruppen gå ut i bostadsområdet och anordna möten gårdsvis. Vid de mötena skall resultatet av arbetsboken presenteras och man skall bestämma hur varje gård skall arbeta med bok nr 2.

Resultatet av arbetsbok nr 2 skall sedan sammanställas till ett handlingsprogram för bostadsområdet Tornfalkgatan. Det handlingsprogrammet räknar vi skall vara klart till sommaren. Sedan påbörjas arbetet med att genomföra programmets olika delar.

Parallellt med arbetet med arbetsboken så har arbetsgruppen försökt ta tag i olika frågor.

Här är några exempel: *Infarten* till Tornfalkgatan skall utsmyckas. Barn och vuxna har ritat och målat förslag till hur portalen skall se ut. Två konstnärer skall leda arbetet med start till våren. *Odlingslotter* har iordningsställts våren 1985. En odlarförening har bildats med ett 70-tal medlemmar. Under sommaren har ett *café* funnits i områdets centrum. Det var fritidsgården tillsammans med några av föreningarna som ansvarade för verksamheten. Arbetsgruppen ger sedan maj ut ett *informationsblad*, "Tornfalken", till alla hushåll. De kommer ut ungefär var tredje vecka. Statens ungdomsråd har beviljat medel för att utveckla samarbetet mellan Hagakyrkan, en stadsdelskyrka och fritidsgården i området för att tillsammans hjälpa ensamma människor att bryta sin isolering. Medel är anslagna för två års verksamhet. Hösten 1985 startade Hagakyrkans barnlek på söndagseftermiddagarna. Verksamheten

Levnadsnivåundersökningen är en ögonblicksbild – vi är ständigt närvarande

sker i lokaler i området. Hyresgästföreningen är på gång att bilda fler kontaktkommittéer i området.

Ytterligare tre föreningar har startat verksamhet i området. Man spelar bridge, har motionsgymnastik och dansar gammaldans. Under sommaren har man haft programkvällar tillsammans med ett närliggande bostadsområde. Besöksantalet har varit ca 200 personer/kväll och sådan verksamhet planeras också till nästa sommar.

Det är spännande ...

Örebro kommun har för 1985 och 1986 anslagit 400 000 till bostadsfrämjande åtgärder. Insatserna skall vara i linje med kommunens bostadspolitiska åtgärdsprogram. Kommundelsnämnden i Haga avser att i första hand disponera medlen på Tornfalkgatan och med arbetsgruppen som en mycket viktig förslagsgivare. Områdesgruppen avser att via sin representant i arbetsgruppen komma med förslag.

Vi – primärvården och kommunen – har här provat en ny roll som konsulter till en del av befolkningen i vårt upptagningsområde. Det har känts stimulerande att området blivit föremål för en levnadsnivåundersökning och att vi fått medverka i utformningen. Det har också varit av stort värde att få ett sådant verktyg som materialet från levnadsnivåundersökningen. Den har också haft värde utifrån att vi fått bekräftat att vi själva är kompetenta att tillsammans göra en korrekt bedömning av levnadsnivån i vårt betjäningsområde. Levnadsnivåundersökningen är dock en ögonblicksbild. Vi är ständigt närvarande. Vi vet inte vad arbetsgruppens arbete kommer att leda till – men spännande är det att följa utvecklingen!